

Nu är den här!

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 20-2015
från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Boken har kommit!

Alldeles nyss kom den från tryckeriet. Nu skall allra först alla de beställda exemplaren reserveras.

Info till dig som beställt:

I ett särskilt brev, som kommer mycket snart, får du information om de olika möjligheter som erbjuds när det gäller att hämta beställda böcker. Det blir många sådana möjligheter. Öppet Hus, julmarknader, föreläsningar...Vid dessa tillfällen kan även ej beställda böcker köpas – så länge lagret räcker...!!

Ett av dessa tillfällen kommer 8 nov. , då jag framträder i min egen Föreläsningsförening. Plats: Hovs församlingshem. Tid: kl. 18.30.

De böcker som sedan är kvar skall snarast ut på de olika försäljningsställena. Som vanligt är det bokhandlarna i närområdet: Båstad, Laholm och Ängelholm. Därutöver vissa andra ställen, bl.a. V. Karups IF:s Loppisbutik i V. Karup.

Böckerna reser över Atlanten

Många av mina läsare bor ute i världen. Till den som så önskar skickar jag – givetvis. Jag vet redan, att ett antal ex. kommer att göra resan över Atlanten – till USA, Brasilien, Argentina.

Mottagare är ofta ättlingar till dem som för länge sedan utvandrade från hembygden i Sverige. Andra ex skall skickas till Australien, Kina, m.fl. Även där kan det röra sig om ättlingar till utvandrade bjärebor. Där ute i världen finns också bjärebor som har sitt arbete där eller vistas där av annat skäl.

Är du en av de långväga....- och vill ha boken till jul – tänk på den långa distributionstiden för julpost.

Samma påminnelse går till dig bor hemma i Bjäre och som avser att skicka boken som julklapp till någon i utlandet.

Vilket intresse!

Från järnvägsentusiaster i hela vårt land har det kommit bok-beställningar.

Dessa entusiaster är långt fler än jag kunde ana, när jag fastställde upplagestorleken för boken...

Även på hemmaplan är intresset stort. Det märkte jag när jag nyligen hade en föreläsning i ämnet i anslutning till kommunens pågående utställning om järnvägen och den förestående tunnelinvigningen. En fullsatt Agardhssal, dvs aulan i anslutning till biblioteket, mötte mig. Överväldigande!

”Ge mig snus, brännvin och svenska rallare

så skall jag bygga järnvägar ända in i helvetet.”

Det var en amerikansk järnvägsingenjör som fällde detta omdöme om svenska rallare. Det var under den stora järnvägsbyggare-epoken på 1800-talet. Svenska rallare, liksom flera andra yrkesgrupper, hade gott renommé i Amerika under denna nybyggaretid.

I Sverige var begreppet rallare något nytt, när järnvägsbyggena kom i gång vid mitten av 1800-talet.

Rallarna rekryterades från olika delar av landet. Det kom att bli en rörlig grupp av arbetare. Redan från början kom de att omges med en speciell ”glans”. Åsikterna om dem som grupp gick starkt isär bland allmänheten. Alla var inte så positiva som den amerikanske järnvägsingenjören:

”Rallare är ett strykande följe som fan blåste ihop...” var det någon som skaldade.

Rallareöden i Bjäre

I min bok *”På räls över Hallandsås under 130 år”* berättar jag om personliga öden, som rörde rallare som arbetade på *”vår”* järnväg i början av 1880-talet. Med dessa personliga berättelser vill jag lotsa mina läsare så nära in på den tidens människor som möjligt.

Jag berättar bl.a. den tragiska olyckan, då en rallare, som hade en fästmö i Bjäre, föll av en järnvägsvagn och dog. Ett shillingtryck, som skildrar den tragiska händelsen i detalj, finns med i boken.

Om detta shillingtryck kan jag också berätta att det blivit tonsatt. Det var i samband med att man i Grevie firade 100-årsminnet av järnvägens tillkomst, som Hasse *”Kvinnaböske”*

Andersson tonsatte det hela och framförde det under festligheterna

I boken har jag också tagit med en berättelse, som en av mina läsare har bidragit med. Det handlar om rallaren som blev förälskad i en flicka från trakten, men som inte fick gifta sig.

Prästen i Grevie satte stopp. Rallaren blev inte godkänd..... Förälskelsen hade dock lett till att en ny bjärebo kom till världen. En gosse. Denne gosse kom senare att bli morfar till den, som berättade det hela för mig. Mera om detta i boken.

Rekrytering genom kungörelse i kyrkan

1865 var 11 778 personer knutna till de statliga järnvägsbyggena. Det beräknas att ca 8 000 personer var knutna till de privata järnvägsbyggena.

Epoken järnvägsbyggen i Skåne omfattade ca 70 år.

Man rekryterade arbetare genom kungörelse i kyrkan. Där hette det att arbetarna kunde anställas på beting.

En hemföding

var en rallare som bodde i närheten av det aktuella banbygget. Benämningen tillkom genom att han bodde hemma. Han gjorde sina 10-12 timmar per dag med skyffel, kärra och tippvagn.

De gamla rallarna räknade inte in *hemfödingarna* i sin klass, och i lag av samlade rallare togs ej in en hemföding. Skulle de ta in en hemföding, fick han visa klara papper att han hade varit med i "rallarlivet" och kände till rallarnas seder. Till dessa seder hörde, att vid inträdet bjuda på en liter brännvin.

Rallaren däremot var den etablerade yrkesarbetaren som följde med arbetsplatsen i takt med att banan byggdes vidare.

Skyffel och spade, spett och korp

var ursprungligen de enda handredskap man använde vid schaktningsarbetena.

Skulle man borra för att kunna spränga krävdes tre man. Två av dem slog växelvis "dubbelpask" på borret, som den tredje höll.

Rallarna var en brokig samling människor som både genom sitt språk och den allmänna livsstilen avvek från bondesamhället. När arbetsveckan var slut och brännvinsflaskan stod på bordet, kunde det bli slagsmål med ortsbefolkningen.

Bilden av hur rallaren uppfattades är förstås inte entydig. Barnen såg på dem nästan med vördnad. De äldre med misstänksamhet, kanske t.o.m aversion

Det var vid den tiden ordet "rallarbuse" myntades.

Rallarvisa från Skåne-Smålands Järnväg.

Det finns många visor som besjunger rallarna. Här väljer jag en visa som berör en järnväg i vår närhet.

Jag föddes i en stuga som stod vid skogens rand.
Där höga furor buga, för vindens starka arm.
Där al och hägg stå långa vid bäckens klara rand.
Där vackra fåglar sjunga vid insjöns klara strand.

Jag ville ut i världen, ja bort från mor och far.
Till västern styrdes färden, det sen mot Norge bar.
Där prövade jag arbete av allehanda slag.
Men huru än jag prövade, fanns intet till behag.

(Efter Manne Briandt, Med slägga borrh och spett, 1940)

I den här miljön kom rallarvisan till sin rätt. Den hjälpte borrharna att hålla takten.

Kung Gustaf till Båstad med tåg.

Berättelsen om de 130 åren med järnväg över åsen innehåller också händelserna kring när en speciell tågresenär reste till Båstad.

Det var under åren 1930-1944 som dåvarande monarken, Gustaf V, deltog i tennistävlingarna i Båstad. Han företog alltid resorna till Båstad med tåg. Det uppmärksammades förstas i pressen:

”Som bebådat var anlände kungen till Båstad i lördags morse med nedgåendet natt-tåget och stannade kvar i sin vagn till kl. 9, då han emottogs av landshövding Johan Nilsson, Ingenjör Nobel och generalkonsul Bergsten m.fl. Stationshuset var festligt klätt med flaggor och girlanger. En stor menighet hade samlats vid stationen och vid kungens avfärd utbringade landshövdingen ett leve för konungen, vilket kraftigt besvarades med kraftiga hurrarop. Överallt flaggades och vädret var soligt och varmt. Konungen tog direkt till

Skånegården där första frukost intogs.

Redan klockan 11 infann sig konungen å tennisbanorna för att delta i tävlingarna. Härvid spelades under bästa väder en match. Kl. 2 var kungen även uppsatt som tävlande, men på grund av regnväder måste alla eftermiddagsmatcher inställas.

Det var på tiden

Under mitt arbete med boken ”På räls över Hallandsås under 130 år” har jag fått en liten påminnelse om att det där med att hålla reda på den exakta tiden inte är något som förekommit under ”alla tider”.

Tvärtom. Under större delen av mänsklighetens historia har man klarat sig utan timmar och minuter.

Klockan är en tingest som funnits under en mycket liten del av mänsklighetens historia. Det var först när kyrkor byggdes – och försetts med torn och ett stort ur i tornet – som människorna fick se tidens gång i form av visarens rörelser på urtavlan.

Länge var kyrkklockan den enda klocka som de flesta kom i kontakt med. Senare kom Mora-klockan in i bilden – åtminstone för dem som hade råd. I övrigt var det solen och dess ställning på himlavalvet som fick ge vägledning.

Det tog lång tid

innan vi i vårt land fick infört en gemensam tid för hela landet. Det var först med järnvägen som det blev nödvändigt - för att kunna utforma tidtabeller.

Under järnvägens första år hade dock de olika stationerna egna tider. En

”Tidsskillnadstabell” hade utformats, och på den kunde man på sin station utläsa, hur många minuter som den lokala klockan avvek från ”rikslikaren”, dvs tiden för Göteborg.

Ju längre öster om Göteborg som stationen låg, desto större siffra i tabellen. Stockholm var 24 minuter före. Största skillnaden uppvisade man således i den östligaste stationen:

Haparanda.

I boken "På räls över Hallandsås under 130 år" kan du läsa mer om de olika tider som gällde för bl.a. de svenska järnvägsstationerna, innan en för hela riket gemensam tid infördes. I boken redovisas även den "tidsskillnadstabell", som hade upprättas.

Solen styrde

Att man tidigare hållit fast vid tanken på att varje ort skulle ha sin tid berodde på utgångspunkten: när solen står rakt i söder är klockan 12.

Det är ju f.ö. samma tankebanor som ligger bakom att vi har olika tidszoner världen.

1878 kom beslutet om en för hela vårt land gemensam tid. 1 januari året därpå verkställdes beslutet.

Mera om detta i boken.

Min bokhandel

Boktitel	Ord. Pris	rea-på-rea-pris	Rea-på-rea-på-rea-pris
Så blev Båstad tennis	225	75	60
Bilder av ett sekel...	330	90	70
Vår bjärehistoria i bild	350	90	70
Bjärebör berättar...	330	90	70
Strövtåg i Bjäres historia	330	190	140

Utanför rean ligger förstås min nya bok; "På räls över Hallandsås under 130 år" Pris: 350 kr.

Nu är det omkring ett tusen

personer om får mina Nyhetsbrev. Skaran växer ständigt. Har du någon i din bekantskapskrets som du tror är intresserad – tipsa gärna vederbörande. Allt jag behöver är en e-postadress. Gärna även personens namn och hemort.

Vänligen

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad
kalle@bjarenet.com
Tel. 0431-365332